

Юринець Ю. Л., д.ю.н., професор,

Юридичний факультет,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Оленюк А.А., студентка Юридичний факультет,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Поняття правосуб'єктності в адміністративному праві

Категорія «правосуб'єктність» є досить загальною правовою категорією, яка застосовується майже у всіх галузях права. Її значення важко переоцінити, оскільки вона визначає, хто може бути суб'єктами права, окреслює мінімальне коло прав та обов'язків, які є гарантованими державою. Правосуб'єктність є частою темою для наукових досліджень, проте, маючи цивільно-правове походження, все-таки є в меншій мірі вивченою в адміністративному праві.

Як правило, зміст правосуб'єктності розкривається через її елементи, адже це не самостійне правове явище, а узагальнене поняття. Досить велика когорта науковців вважає, що до правосуб'єктності, як єдності право- і дієздатності, входять також права і обов'язки. Так, М.М. Марченко та О.І. Харитонова говорять про правовий статус, як складову частину правосуб'єктності [4, с. 93], Б.М. Лазарев і А.П. Альохін, які досліджували адміністративне значення правосуб'єктності, замість правового статусу вживають термін «компетенція» [5, с. 19]. Однак, все ж таки більшість вчених виділяють два елементи правосуб'єктності: правоздатність та дієздатність. Суперечливим також є визначення місця деліктоздатності, одні дослідники відносять її до структурних елементів дієздатності, інші ж виділяють як окрему самостійну категорію.

Адміністративна правоздатність – це здатність особи бути суб'єктом адміністративного права, набувати права та обов'язки адміністративного характеру. Моментом виникнення правоздатності є народження людини, а моментом припинення – смерть. Що стосується юридичної особи, то адміністративна правоздатність виникає у момент створення, а закінчується

днем внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців запису про її припинення. Адміністративна правоздатність є невідчужуваною, від неї неможливо відмовитись. Засвідчується вона документами про громадянство.

В наукових колах точаться дискусії щодо саме характеру прав, які складають адміністративну правоздатність. Вказується, що правоздатність є абстрактною здатністю мати взагалі будь-які передбачені законодавством права (тобто бути суб'єктом права). Інша ж точка зору полягає у тому, що під правоздатністю розуміється як абстрактна здатність мати права, так і здатність мати конкретні суб'єктивні права.

Законодавство України наводить декілька визначень поняття «дієздатність». Однак, що стосується адміністративної дієздатності, то це здатність особи (громадянина) своїми діями набувати та здійснювати права, виконувати покладені обов'язки та нести юридичну відповідальність. За загальним правилом моментом настання повної адміністративної дієздатності є досягнення 18-річного віку та належить особам, які не визнані судом недієздатними. До досягнення повноліття фізичні особи можуть самостійно реалізувати свої процесуальні права та обов'язки у спорах з приводу публічно-правових відносин, у яких вони відповідно до законодавства можуть самостійно брати участь [3]. Це, наприклад, спори з приводу одержання паспорта громадянина України, реєстрації зміни імені, притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного проступку (учасниками відповідних правовідносин можуть бути фізичні особи, які досягли 16-річного віку), спори з приводу легалізації молодіжних та дитячих громадських організацій (засновниками таких організацій можуть бути фізичні особи, які досягли 15-річного віку) тощо.

На відміну від правоздатності, обсяг адміністративної дієздатності (а отже, і правосуб'єктності) може бути обмежений, хоча в законодавстві немає прямої вказівки на це. Такий висновок постає із синергетичної функції правосуб'єктності. Відповідно до змісту ст. 36 ЦК України обмеження

цивільної дієздатності фізичної особи має наслідком обмеження адміністративної дієздатності [1]. Разом з тим М. Бояринцева зазначає, що деякі громадяни за станом здоров'я можуть бути визнані частково або цілком недієздатними (нестямні, слабоумні) [6, с. 56]. Наприклад, згідно зі ст. 17 Кодексу України про адміністративні правопорушення не є суб'єктами адміністративних правопорушень особи, що вчинили їх у стані неосудності [2].

Отже, такий розділ адміністративного права, як правосуб'єктність потребує подальшого доопрацювання. На мою думку, детальніше вивчення складових елементів цієї правової категорії матиме суттєве як теоретичне, так і практичне значення.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Закон України. № 435-IV. 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України. № 8073-X. 1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України. № 2747-IV. 2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
4. Харитонova О.І. *Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа*. Дис. ... докт. юр. наук. Одеська національна юридична академія. Одеса. 2004.
5. Алехин А.П. *Предприятие в системе отраслевого управления. Административно-правовые вопросы*. М.: Издавництво Московського університету. 1977.
6. Бояринцева М.А. *Адміністративно-правовий статус громадянина України*: дис. ... канд. юрид. наук. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ. 2005.